

Pulkininkas Petras Daukšys

Petras Juknevičius, Karolina Trebaitė

Petras Daukšys gimė 1899 m. rugpjūčio 1 d. Dragonių kaime, tuometiniame Smilgių valsčiuje, Panevėžio apskrityje (dabar Panevėžio sen., Panevėžio r.). 1918 m. jis baigė Panevėžio gimnazijos 6 klases. 1919 m. vasario 5 d. įsitraukė į Lietuvos nepriklausomybės kovas: įstojo savanoriu į Lietuvos kariuomenės Panevėžio batalioną. Neužilgo bataliono vadovybė pasiuntė jį į Lietuvos karo mokyklą. P. Daukšys tapo pirmosios karininkų laidos absolventu. Mokslus jis baigė 1919 m. liepos 6 d.,

63

turėdamas 20 metų. Pagal karines specialybes baigusieji karininkai buvo suskirstyti į 5 grupes: pėstininkų, kulkosvaidininkų, artilerininkų, raitelių ir pionierių. P. Daukšys baigė pėstininkų grupę. Jam buvo sutektas karūžo laipsnis.

P. Daukšys buvo paskirtas į 1-ojo pėstininkų pulko 6 kuopą jaunesniuju karininku. Pulkas kovėsi su bolševikais Aukštaitijoje. Už narsą jaunas karininkas buvo apdovanotas I laipsnio Vyties kryžiumi.

Pasibaigus kovoms su bolševikais, 1919 m. spalio mėnesį pulkas buvo gražintas į Kauną, bet neužilgo jam teko vykti į Baisogalos apylinkes ir įsijungti į kovą su bermontininkais. Lapkričio 22–23 dienomis 1-ąsis pėstininkų pulkas dalyvavo garsiajame Radviliškio mūšyje.

1920 m. sausio mėnesį pulkas atvyko į Alytų saugoti demarkacinę liniją su Lenkija. 1919 m. pabaigoje karūžo laipsnis buvo pakeistas į leitenanto, o 1920 m. vasario 10 d. P. Daukšius buvo suteiktas šis laipsnis. Bolševikams pasitraukus iš Vilniaus, 1-ąsis pėstininkų pulkas apsistojo Trūdiškių apylinkėse. Netrukus prasidėjo susirėmimai su lenkais. P. Daukšys vadovavo 2-ajai, 6-ajai, 8-ajai, Mokomajai kuopoms.

Pasibaigus karui su Lenkija, 1922 m. gegužės mėnesį jis paskirtas raitų žvalgų komandos viršininku, o po dviejų mėnesių komandiruotas į raitelių žvalgybos kursus. 1923 m. gegužės mėnesį P. Daukšius suteiktas vyresniojo leitenanto laipsnis. Kadangi jis dar buvo baigęs 6 mėnesių artilerijos kursus, 1924 m. buvo perkeltas į 1-ąją artilerijos pulką. Čia paskirtas karininku į 7-ąją bateriją.

1925 m. P. Daukšys buvo perkeltas į Artilerijos viršininko valdybą ir paskirtas artilerijos viršininko adjutantu. 1926 m. sausio 1 d. perkeltas į Vyriausiojo štabo artilerijos inspekciją ir paskirtas artilerijos inspektorius adjutantu. 1926 m. jis įstojo į Aukštuosius karininkų kursus. 1927 m. jam suteiktas kapitono laipsnis. P. Daukšys buvo paskirtas į 3-ąją artilerijos pulką, kur vadovavo 6-ajai baterijai. 1929 m. jis baigė Aukštuosius karininkų kursus ir buvo paskirtas vadovauti 3-ojo artilerijos pulko 5-ajai baterijai. Bet tų pačių metų rugsėjo mėnesį buvo komandiruotas Respublikos prezidento asmens adjutantu. Prezidentūroje dirbo 4 mėnesius.

Grįžęs į savo pulką, buvo paskirtas stažuotę atliekančių kariūnų ir kariūnų-aspirantų būrio vadu. 1931 m. kapitonas P. Daukšys buvo pasiūstas į Aukštesniųjų karininkų kursus. Baigus kursus, rugsėjo 18 d. jam sutektas majoro laipsnis.

Majoras P. Daukšys tapo Atskirosios artilerijos grupės vado padėjėju. 1935 m. ši grupė buvo pervesta į 1-ąją artilerijos pulką. P.

64

Daukšiui šioje grupėje teko eiti teismo pirmininko, Švietimo vadovo pareigas, Gaižiūnų poligone dalyvauti pratybose.

1-ajame pėstininkų pulke majoras P. Daukšys buvo paskirtas 2-os grupės vadu pulko vado padėjėjo teisėmis. Neužilgo buvo paskirtas neetatiniu pulko vado padėjėju. Spalio mėnesį iš Aukštosios Panemunės P. Daukšys buvo pervestas į Panevėžį. Ėjo pulko vado pareigas. Jam suteiktas pulkininko leitenanto laipsnis.

1936 m. išvyko į Vytauto Didžiojo karininkų kursų generalinio štabo skyrių. 1938 m. grįžęs į savo pulką ėjo pulko vado padėjėjo pareigas. 1940 m. buvo išrinktas pulko karininkų ramovės valdybos pirmininku. Tais pačiais metais jis skiriamas vadovauti 3-ajam artilerijos pulkui, o po kelių dienų, liepos 1 d. P. Daukšys perkeltas į Lietuvos liaudies kariuomenės 4 artilerijos pulką. Likviduojant Lietuvos kariuomenę, 1940 m. rugsėjo 2 d. jis paskirtas Raudonosios armijos 29-ojo šaulių teritorinio korpuso 616 artilerijos pulko vadu, bet po 7 dienų buvo perkeltas į 615 artilerijos pulką.

1941 m. birželio 10 d. pulkininkas leitenantas Petras Daukšys, kartu su kitais aukštesniaisiais artilerijos karininkais, buvo iškviestas į Maskvos F. Dzeržinskio karo akademijos tobulinimosi kursus. Prasidėjus Vokietijos – TSRS karui, birželio 27 d. buvo suimtas ir išvežtas į lagerį. Kalėjo Norilsko, Lamos lageriuose.

Pulkininkas leitenantas Petras Daukšys žuvo lageryje 1943 m. vasario 21 d. 1990 m. jo simboliniai palaikai perkelti į Vilniaus Saltoniškių kapines.

Be minėto apdovanojimo Nepriklausomybės kovų metu, Petras Daukšys dar turėjo šiuos apdovanojimus: IV laipsnio Didžiojo Lietuvos kunigaikščio ordina (1934), Lietuvos nepriklausomybės, Savanorio-kūrėjo (1928) medalius, Latvijos nepriklausomybės medalį (1929).

Petras Daukšys buvo vedęs Eugeniją Žadeikaitę-Januškienę, su kuria užaugino dukrą Danutę.

Šaltiniai ir literatūra

1. Andrijonas A. „... Būti karininkais Lietuvos armijoje...“ // Karys. – 1993. – Nr.12. – P.18-19.
2. Baliūnas V. Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazija (1727–1995). – Panevėžys. – P.381.
3. Daukšys Petras // Lietuvių enciklopedija. – T.36. – Boston. – 1969. – P.178.
4. Daukšys Petras // Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1955. – T.3. – Vilnius. – 2003. – P.43-44.
5. Juknevičius P., Trebaitė K. Pulkininkas iš Dragonių // Tėvynė. – 2011 08 20.
6. Juknevičius P., Trebaitė K. Pulkininkas Petras Daukšys // Lėvens ir Nevėžio krašto žmonės-2. Konferencijos, įvykusios 2009 m. lapkričio 28 d., pranešimų tezės / Sudarytojas ir redaktorius Petras Juknevičius. – Panevėžys. – 2009. – P.3-4.